

Bódiss Tamás

Jegyzetek egy nem mindennapi beszélgetésről

2018. május végén Budapesten járt *Michael Harris*, az Edinburgh-i St. Giles-templom orgonistája. A Református Zenei Fesztiválra érkezett művész a Hold utcai és a Kálvin

Bódiss Tamás (Budapest) a Magyarországi Református Egyház egyházzenei vezetője, az LFZE Egyházzene Tanszékének docense, a Kálvin téri református templom orgonista-kántora

téri református templomban adott koncertet, a MET orgonás tagozatának meghívására pedig május 25-én péntek du. 5 órakor munkájáról és a skót egyházi zenéről beszélgetett a tagozatvezető *Homolya Dávid* orgonaművésszel, nemzetközi orgonaszakértővel a Régi Zeneakadémia Bach-termében.

Az anglikán egyház méltán világhírű egyházzenejéről többen személyes benyomást is szerezhettünk a közelmúltban. Ezzel szemben még a hazai protestánsok is igen keveset tudnak a (kálvini gyökerű) skót református egyházzel, a Church of Scotlandról. Vendégünk bár a sajátos skót kulturális és egyházzenei vonásokat mutatta be, szavaiból ugyanakkor mélyebben megérthettük az angol kultúra néhány sajátos vonását is, hiszen született angolként hiteles összehasonlítási alappal bír.

Az egyik sajátos vonás, hogy a skót egyház éneklésében egészen a XIX. századig nem jelenik meg az orgona vagy más kísérő hangszer. Az első orgona megépítése —1870-ben— igen bátor tett volt a hangszerről kialakult „ördögi” minősítés miatt. Ugyan az orgonától való kategorikus elzárkózás azóta sokat oldódott, hatalmas méreteivel a St. Giles 1992-ben épült Rieger-orgonája Skóciában még napjainkban is kurióznak számít.

Harris a St. Giles- (Szent Egyed-)katedrális orgonistája, de nem ő ül a hangszernél — ez már angol sajátosság. Az orgonista a kórus élén áll és valamelyik tanítványa vagy beosztottja látja el a hangszeres feladatokat. Az angol vagy a skót egyházzenei tehát szükségképpen jó karnagy — vagy fordítva: a nagy katedrális-kórusok karnagyai mind kitűnő koncertorgonisták, gondoljunk a ma már 80 éves, legendás hírű Simon Prestonra.

A brit egyházzenei ugyanakkor nem tartoznak a nagy improvizátorok sorába —engem is meglepett, hogy népének előtt csak rövid, egyszerű bevezetőt játszanak—, de hangszeres repertoárjuk imponáló; gyorsan tanulnak és a szigetország hagyományainak megfelelően rendkívül jó blattolók.

Angliában —akárcsak a vele szomszédos Skóciában— nincs kontinentális értelemben vett egyházzenei képzés. Egyszerűen nincs rá szükség, hiszen a szigetországi zenei élet olyan szervesen épül a középkori gyökerű katedrális kultúrára, hogy az angol értelmiség jelentős része —nemcsak a zenészek—

ma is elmondhatják, hogy fiatalkorukban valamelyik katedrális kórusiskolájában kezdték *chorister*-ként.

Vendégünket az anyagi alapokról is kérdeztük. Ezt saját maguk teremtik meg jelentős saját erő — adomány, alapítványok — hozzáadásával. A St. Giles-ban ehhez hozzásegít az éves szinten milliós nagyságrendű turistaforgalom. Mindezek mellett elmondható, hogy Skóciában, mint a legtöbbször protestáns többségű északi országban, az egyházzene munkáját anyagilag is megbecsülik.

Néhány perces zenei részletet hallottunk a St. Giles kórusának egyik CD-jéről, majd kiderült, hogy a kiváló hangzásképpel rendelkező, 30 főt számláló (12-6-6-6 szólam-összetételű) kórus nem hivatásos, hanem „csupán” műkedvelő énekesekből áll.

Kiderült továbbá, hogy a magyarországi testvéregyházzal, a szintén kálvini református egyházzal ellentétben a skót liturgikus és egyházzenei hagyomány az erős konzervativizmus ellenére jóval színesebb (latin nyelv, matutínus, misetételek, rendszeres kóruszolgálat, stb.) Vendégünk ugyanakkor az árnyoldalakat sem hallgatta el. A beszélgetés során kiderült, hogy a fő templomok, katedrálisok zenéjének ma is változatlan magas színvonala — több esetben egyre növekvő népszerűsége — mellett az egyházi zene művelése és igény szintje közegyházi téren sajnos csökkenő tendenciát mutat a szigetországban is.

A St. Giles-székesegyház 1992-ben épült Rieger-orgonája.

Ld. még Déri Balázs „Vasárnap az edinburghi Szent Egyed presbiteriánus templomban” címmel közölt útibeszámolóját: IX (2001) 330–331. (A Felelős szerk.)